

Uit het oogpunt van eenheid-in-gedachte lijkt mij ietwat vreemd de toevoeging van gedichten uit het werk van niet-christelijke kunstenaars als François Pauwels, Herman Poort, Adama van Scheltema, ofschoon het gekozen uitnemende vertegenwoordiging van deze poëzie is.

De „Nieuwe Voordrachten“ van Arie Post, bevatten, evenals de vroegere bundels van dezen verzamelaar, in drie afzonderlijke deeltjes proza-fragmenten zoowel als gedichten, van oudere en nieuwere auteurs. In bonte afwisseling vinden we werk van Schimmel, Gezelle, B. van Meurs naast gedichten van Alice Nahon en Geraert van Suytsteyn. Elke bundel bevat een twintigtal onderling verschillende stukken, geschikt voor het doel, dat de heer Post zich heeft gesteld, de recitatie. Er is moeilijker en makkelijker stof bij, er is afwisseling van toon en geest, en ook van vorm, wat ter oefening van veel beteekenis is. Elk van de deeltjes vormt een opzichzelf staand geheel.

Beide bundels zijn goed verzorgd, uiterlijk en innerlijk, en ze verdienen ook beide onze belangstelling.

C. T.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Christelijk Onderwijs op het Zendingsveld.

In de Engelsche taal spreekt men gaarne van Religious Education, wat Dr van Boetelaer ergens overzet door Christelijk onderwijs; hij voegt er echter de opmerking bij, dat beide termen elkander volstrekt niet dekken, en het eerste meer omvat dan het tweede. En J. H. Oldham, redacteur van „The Int. Rev. of Missions“ schrijft, dat veel, wat voor den Amerikaan in de uitdrukking Religious Education ligt opgesloten en waaraan hij dadelijk denkt bij dit woord, aan velen in andere landen totaal vreemd is.

Dit wordt ons duidelijk, indien wij gaan onderzoeken, wat dan onder Religious Education verstaan wordt. Oldham meent: „Het is het streven zielen te brengen in levende gemeenschap met God, die Zijn wezen, doeleinden en genade in Christus ons heeft bekend gemaakt, om ze (deze zielen nl.) in staat te stellen in het licht van de ervaring hiervan en door de kracht van die genade tot een volledig en volkomen mensch te worden en bekwaam te maken hun aandeel bij te brengen in het Koninkrijk Gods“. En op een andere plaats zegt hij: „Religious Education is een saamvattende term, inhoudend al de bewuste werkingen, waardoor wij trachten elkander te helpen een vol en vruchtbaar leven te verkrijgen, hetwelk zijn kracht en bezieling ontleent aan de kennis van God, geopenbaard in Jezus Christus, en zich uitend in een van ganser harte dienstbaar zijn aan zijn Koninkrijk“. Zoo verstaan, ligt het voor de hand, dat Oldham verklaren kan, dat deze educatie geschiedt in huis of in het gezin, in de kerk en op de school.

Religious Education omvat dus inderdaad veel meer dan in de uitdrukking Christelijk onderwijs ligt opgesloten, daar wij bij onderwijs toch alleen aan de school denken; misschien kunnen wij het het best vertalen door Christelijke opvoeding en onderwijs. In de opvoeding wordt toch ook onderwezen, en in het geven van onderwijs beoogt men toch opvoedend te werk te gaan.

Over dit onderwerp heeft genoemde Oldham gesproken op de vergadering van den Internationalen Zendingsraad te New-York in Januari van dit jaar gehouden, en hij plaatste zijn referaat in „The Int. Rev. of Miss.“ Wij wijzen op eenige punten uit dit artikel.

Terecht vestigt Oldham er de aandacht allereerst op, dat de toestand inzake het onderwijs geheel veranderd is in den laatsten tijd en de zending met drie groote veranderingen heeft rekening te houden.

Ten eerste zijn er krachten gekomen, die, naast de zending, beslag willen leggen op het kind. Hierbij worde vooral aan de overheid gedacht, die overal scholen wil oprichten, om de volken eenige ontwikkeling bij te brengen. In het streven om neutraal te zijn, wordt natuurlijk de godsdienst van de scholen verwijderd gehouden. Zelfs al wordt de Christelijke religie niet opzettelijk geweerd, dan wordt er toch zooveel tijd besteed aan de andere vakken, dat het Christendom geheel in het gedrang komt. De verwereldlijking van opvoeding en onderwijs is een groot feit in het leven van de wereld, waarmee de zending terdege rekenen moet.

Daarbij komt, dat de leuze: „kennis is macht“ wordt aangeheven, en alles er op wordt aangelegd, om door het aanbrengen van kennis macht te geven. De zichtbare wereld, die gemeten en gewogen kan worden, is alles. De heer Meijerink, dir. van de kweekschool in Solo, drukt dit in zijn artikel „Onderwijs en Zending in Ned. O-Indië“ aldus uit: „Het onderwijs bedoelt het aanbrengen van technische kennis en vaardigheden; voor den economisch gevormden mensch is zelfhandhaving het voornaamste in het leven“. Welk een schade dit geeft voor de maatschappij, heeft hij eenige maanden geleden in „De Reformatie“ uiteengezet.

En eindelijk is ook de methode van onderwijs

een geheel andere geworden. Werd vroeger het eerst de aandacht gewijd aan de leerstof, nu wordt het eerst aan het kind gedacht, en dat kind zielkundig nagegaan, zijn vatbaarheid en aanleg onderzocht, met het milieu waaruit het komt gerekend, enz. Het Christelijk onderwijs is echter met deze nieuwe methode overal nog niet genoegzaam vertrouwd geraakt en meegegaan; in ieder geval, het godsdienstonderwijs is ten opzichte van deze nieuwe methode nog te achterlijk en daarom raakt het in discredit. Zij, die dit onderwijs hebben te geven, zijn ook niet voldoende toegerust voor hun heerlijke, maar moeilijke en verantwoordelijke taak.

Het spreekt vanzelf, dat de zending deze drie veranderingen niet over het hoofd mag zien. Het is roeping zich aan te passen aan nieuwe omstandigheden. Als het getij verloopt moeten de bakens verzet.

Om echter deze roeping te verstaan en te volbrengen, moet men een duidelijk antwoord hebben op de vraag, wat Christelijke opvoeding en onderwijs is.

Het beoogt niet alleen het aanbrengen van een zekere dosis van kennis, maar richt zich op de geheele persoonlijkheid, op den ganschen mensch. Het Christelijk onderwijs bedoelt beslist ook opvoeding, en is dus heel iets anders dan een soort Christelijke africhting. Er zijn er maar al te velen, die tevreden zijn, zoo het godsdienstonderwijs maar een plaats op het lesrooster heeft gekregen en er een bepaalde tijd aan besteed wordt, in minuten uitgedrukt. Maar kennis van godsdienstige zaken is meer dan het kunnen opsommen van gebeurtenissen en opzeggen van namen en teksten. In het wezen der zaak is het liefhebben en kennen door liefhebben. En dit eigenlijke en wezenlijke kan men anderen niet leeren en zelf niet leeren. Dat is de vrucht van de werking van den Heiligen Geest. Deze wetenschap sluit niet het gebruik der middelen en methoden uit, omdat wij weten, dat de Geest Gods middellijk werkt; en het betaamt ons zelfs de beste middelen aan te wenden. Hieruit volgt ook, dat godsdienstonderwijs niet slechts als vak mag staan naast de andere vakken, maar het moet ook al het andere dragen en doordringen.

Dit zijn bekende klanken voor ons; het wordt onder ons nooit anders opgevat. Het zegt dan ook veel, dat in een zendings tijdschrift vooral voor Engelschen en Amerikanen, dit alles nog met zoo veel nadruk moet worden betoogd! Het schijnt, alsof in Engeland en Amerika de rechte beteekenis en inrichting van het Christelijk onderwijs nogal wat te wenschen overlaat. Toch doen wij goed deze spiegel ook onszelf voor te houden.

Wij achten het onderwijs op de school dan ook niet genoeg; het gezin en de kerk moeten meewerken. En vooral het voorbeeld en het gebed tellen mee.

Met het aanbrengen van een zekere stemming mag echter allermint volstaan worden. Kennis is macht en leven op het terrein van het Koninkrijk Gods. De onwetende Christen kan geen goed en sterk Christen zijn. Kennis van de Heilige Schrift, kennis van de Christelijke leer, kennis van de geschiedenis der kerk en van den arbeid in het Koninkrijk Gods, het draagt alles bij tot het volmaken van den geestelijken wasdom.

Zoo mogen dus ook de nieuwe onderwijsmethoden niet worden verwaarloosd. Het is noodzakelijk kennis te nemen van hetgeen de psychologie ons leert. Tevens moet de zending doordrongen zijn van den ernst en het gevaar van den kinderleefijd. En ook moet zij den ouders alles bijbrengen wat noodig is, om de kinderen in de waarheid groot te brengen.

Zoo is het noodig, dat de kinderen mee naar de kerk gaan.

De volle aandacht moet gewijd worden aan de opleiding van mannen en vrouwen voor dezen arbeid.

Noodiger dan brood is de oprichting van Christelijke scholen.

Wanneer wij dit alles voor oogen houden, dan mogen wij zeggen, dat onze Nederlandsche zending in het algemeen en onze Gereformeerde zending in het bijzonder naar deze regels handelt en steeds meer begeert te handelen.

Laat het waar zijn, dat Oldham in zijn artikel een enigszins gechristianiseerde maatschappij veronderstelt, toch moet de zending ook bij den aanvang van haar arbeid deze voorschriften opvolgen. Het Christelijk onderwijs toch bedoelt niet slechts het bevestigen van het Christendom, maar ook de uitbreiding ervan. Het is een krachtig middel in de hand des Heeren, om het zendingswerk in gang te doen vinden, om aansluiting te krijgen, en ook om bepaald zielen voor Christus te winnen. In en door de school komt Gods koninkrijk.

„Moge Christelijk Nederland het in dezen tijd ook verstaan, dat we in de zending een nieuwe fase ingetreden zijn; dat de liefde en het gebed en de gaven moeten vernieuwingsvuldig worden om het mogelijk te maken, dat heel het opgroeiend geslacht in Indië, in het bijzonder ook het meer ontwikkeld deel, wordt aangegrepen door de prediking van het Evangelie, opdat ons ideaal in vervulling trede: Christus ook voor de Javanen, de Javanen ook voor Christus“.

Deze woorden, door den heer Meyerink in dit

blad geschreven, nemen wij over, om het woord van Oldham over te brengen op ons Indië.

Zal ook Java voor Christus gewonnen worden, dan moet met name de jeugd worden aangegrepen door de prediking van het Evangelie. De prediking is er, maar zullen de jonge menschen er door worden aangegrepen? Zoo ja, dan is voorbereiding noodig. Het aangrijpen is de daad des Heiligen Geestes, en de zijne alleen. Maar onze taak blijft het, den weg te bannen, en de middelen te gebruiken; en het kan moeilijk tegenspraak ontmoeten, dat één der krachtigste middelen is het Christelijk onderwijs.

J. D. WIELENGA.

PERS-SCHOUW.

Prof. Buytendijks artikel.

Onze lezers hebben kennis kunnen nemen van het artikel, waarmee Prof. Buytendijk zich heeft geworpen in den kerkelijken strijd over de „zaak Geelkerken“. Ze kunnen ook weten, dat dit artikel niet gewone belangstelling ontmoet heeft en dat zeer velen het er wat moeilijk onder hadden. Het is daarom goed, dat zij ook enkele persuitingen, die aan Prof. Buytendijks opmerkingen de aandacht wijden, onder de oogen krijgen. Ik begin met „De Heraut“. Prof. Dr H. H. Kuiper schrijft:

Indien Prof. Buytendijk beter op de hoogte was geweest van de geschriften onzer theologen, zou hij ook geweten hebben, dat door hen steeds erkend is geworden, hoe moeilijk het is op grond van de gegevens der H. Schrift tot een juiste chronologie te komen. Reeds Voetius wees daarop in zijn Disp. Sel. t. V. p. 153. Prof. Bavinck in zijn Dogmatiek 2. Deel II, blz. 341 zegt: „het is niet onmogelijk, dat soms geslachten zijn overgesprongen en persoonsnamen en volksnamen zijn bedoeld; de chronologie der Schrift staat geenszins vast.“ En Dr A. Kuiper in zijn dictaten over de Dogmatiek heeft bij de tweede behandeling van den Loc. de Creatione een heel paragraaf gewijd aan de chronologie, waar van hij zegt, dat het een netelig en doornig onderwerp is, waaromtrent nog weinig helderheid is verkregen (blz. 92), en na al de moeilijkheden te hebben besproken, die zich hierbij voordoen, merkt hij op, dat er „wel momenten zijn, die den twijfel wettigen, of op deze cijfers in de Schrift wel te bouwen valt“ voorreest omdat in de Septuagint andere cijfers voorkomen dan in den ons overgeleverden tekst, en in de tweede plaats omdat in de geslachtsregisters het moeilijk valt uit te maken, of men met persoonsnamen of met volkerennamen heeft te doen (blz. 102, 103). Dat we bij deze chronologie voor groote moeilijkheden staan, is dus steeds erkend en niemand onzer Theologen heeft daarvan ooit een geheim gemaakt.

Evenzoo staat het, om een tweede punt te noemen, dat door Prof. Buytendijk vermeld wordt, met het Scheppingsverhaal en bepaaldelijk met de vraag, of met de scheppingsdagen gewone dagen zijn bedoeld of niet. Prof. Buytendijk vergist zich, wanneer hij beweert, dat aan Dr Geelkerken de vraag is gesteld, of deze dagen werkelijke dagen zijn geweest, want deze vraag is hem door de Classis niet gesteld. Maar zoowel Prof. Bavinck in zijn Dogmatiek als Prof. A. Kuiper in zijn collegedictaten hebben de moeilijkheden, waarvoor dit Scheppingsverhaal ons plaatst, zeker niet voor ons volk of voor de studenten verborgen. Dat hier verschil van inzicht mogelijk was, ook al hield men aan de Goddelijke openbaring van dit Scheppingsverhaal onwankelbaar vast, wordt door beiden toegestemd, en Prof. Bavinck, die in den breede aantoon, hoe zelfs onder de uitnemendste Christelijke theologen van Augustinus' dagen af verschillend over de beteekenis van dit Scheppingsverhaal is geoordeeld, waarschuwt ons wanneer ook nu dit verschil zich voordoet, elkander deswege niet te vertekenen. Het is bovendien zeer wel mogelijk, dat dieper wetenschappelijk onderzoek ons aantoon, dat onze opvatting van de Schrift onjuist is geweest, zonder dat daarmede aan de autoriteit van de Schrift ook maar in het minst te kort wordt gedaan. Dat de zon om de aarde draaide is op grond van Jesaja 10:13 eeuwen lang door de Kerk aangenomen, maar er is wel niemand in onzen tijd, die, omdat de astronomie ons anders heeft geleerd, het gezag der H. Schrift daarom verwerpen zal. Men heeft alteen beter leeren zien, dat de Schrift niet bedoelt om Goddelijke openbaringen omtrent de astronomie te geven, maar spreekt in de taal van het gewone menschelijke leven.

Maar hoe belangrijk deze vraagstukken, waarop Prof. Buytendijk wijst, ook zijn, ze hebben niets te maken met hetgeen in de procedure van Dr Geelkerken aan de orde is. Want het gaat hier niet om de Bijbelsche chronologie en ook niet om de Scheppingsdagen, maar om de vraag, of hetgeen in Genesis 3 aangaande den val ons wordt meegedeeld, als werkelijk alzo gebeurde moet worden opgevat.

Over de vraag, of Dr Geelkerken zich hieromtrent uitlatingen heeft veroorloofd, die recht geven om aan zijn trouw aan de Belijdenis te twijfelen, hebben we hier geen oordeel uit te spreken. Maar wel moeten we er met ernst tegen opkomen, wanneer Prof. Buytendijk het doet voorkomen, alsof Prof. Bavinck in particuliere gesprekken den indruk zou hebben gegeven, alsof hij van dit verhaal een opvatting had, die hij niet openlijk wilde uitspreken. Indien Prof. Bavinck in zijn publieke geschriften hierover gezwezen had, zou dit op zich zelf niet ondenkbaar of ongeoorloofd wezen. Maar Prof. Bavinck heeft in zijn Dogmatiek deze kwestie wel behandeld en zich zeer beslist daarover uitgesproken. Nu in het zeer wel mogelijk, dat Prof. Bavinck, die voor alle moeilijk-

¹⁾ De Schepping.

heden een meening u gelaten. M erkent, een Dogmatiek neer dit r was. Daar het gezag in deze q uitlatingen, men alleer werk ons

Vervolgens che Kerkboe dr J. Wateri. gemaakte op onderstaand

Om o moet men dat ons een is gesproke terink in z mer van „C woorden s cludeeren e hekel: „H brengen“ ka jagers naar men „men „er is toch er alles va Maar wie lezen doet ieder, En dan clusie, die besamd: „ verstand zu welke mee over welke welke even den gehoud welmeenend soon in k zelfs aller stukken we

Tenslotte z En gevaar zichte van blad“ heeft di: ik bes de Dreyfus De „N. B ven welke Gereformeer spoedig ont vermaledijde dan een be kan worden sterker. Ma naar,...

Inderland: gekomen. Het en allerlei d dragen, b.v. o Apocalyps van nog romantisc als: Het brief kamertje (?) Er zullen er die in twijfel nu er een Ger wordt (het b de vijanden d onder overle den duivel uit duivelen. Is H. W. Overijssel en I Maar we dat er nu lijkt. Men heeft niet met ru gaande wijl zou hebben. Nu kennen v zijn colleges heeft hij de zondeval gel En zijn bo natuurlijk ge hebben we nader over san, dat m Dat licht on pleit voor Ook komt te strijden, moeilijke om den ouden Maar — h Het spijt m v. Gelderen, nadere verkl nenkamer, o kapt is. Het leedgeve klaring van Pi deden. Dr G tekst, waaraan dat als nu na mij mee te g men te looper Prof. Buytendij lokken, hem g geweest was i

in het woort
s Indië
men worden
den aange
et Evangelie
ge menschen
dan is voor
de daad des
Maar onze
de middelen
enspraak ont
delen is het

VIELENGA.

ka artikel
emen van het
heeft geworpen
Geelkerken".
niet gewone
revelen het er
goed, dat zij
Buytendijks op
oogen krijgen.
H. H. Kuiper

la hoogte was
ologen, zou hij
steeds erkend
grond van de
te chronologie
p in zijn Disp.
Dogmatiek 2.
onmogelijk, dat
en persona
de chronolo
En Dr A. Kuyper
atiek heeft bij
de Creatione
onologie, waar
doornig onder
derheid is ver
eden te hebben
merkt hij op,
wijfel wetten,
"bouwen valt"
re cijfers voor
tekst, en in de
isters het moe
persoonsnamen
(blz. 102, 103).
grote moeilijk
niemand onze
heim gemaakt
unt te noemen
ordt, met het
de vraag, of
n zijn bedoeld
h, wanneer hij
vraag is ge
zijn geweest,
is niet gesteld.
Dogmatiek als
ten hebben de
ngsverhaal ons
oor de studen
inzicht mogelijk
ijke openbaring
ar vast, wordt
avinck, die in
te uitnemendste
agen af verschil
toepingsverhaal
er ook nu dit
ge niet te ver
ogelijk, dat die
aantoon, dat
juist is geweest,
van de Schrift
dit gedaan. Dat
ond van Josua
genomen, maar
die, omdat de
het gezag der
en heeft alleen
dit bedoelt om
astronomie te
in het gewone

ukken, waarop
hebben niets te
n Dr Geelkerken
er niet om de
om de Schep
hetgeen in God
dt meegedeeld
orden opgeval
ich hieromtrent
cht geven om
vijfden, hebben
aar wel moeten
neer Prof. Buy
rof, Bavinck in
ou hebben ge
opvatting had.
n. Indien Prof.
rover gezwege
kbaar of onge
heeft in zijn
ld en zich zeer
het zeer wel
e alle moeilij

heden een open oog had en niet spoedig een beslisse
meening uitsprak, zich wel eens weifelend heeft uit
gelaten. Maar hij was, zooals ook Prof. Buytendijk
erkent, een door en door eerlijk man en hij zou in zijn
dogmatiek zich niet aldus hebben uitgesproken, wan
neer dit niet de uiting van zijn innige overtuiging
was. Daarom gaat het ook niet aan, wanneer men
het gezag van Prof. Bavinck hier wil laten gelden,
in deze quaesties zich te beroepen op particuliere
uitlatingen, die niemand controleeren kan, maar heeft
men alleen te doen met hetgeen hij in zijn meester
werk ons heeft nagelaten.

Vervolgens een citaat van Dr Broekstra, in de „Leid
sche Kerkbode". Deze haalt op zijn beurt eerst weer
Dr J. Waterink aan, wiens in „Geref. Theol. Tijdschr.”
gemaakte opmerkingen spoedig te herkennen zijn uit
onderstaand gedeelte van Dr Broekstra's artikel:

Om over de kwestie Dr G. te kunnen oordeelen,
moet men inzage van alle stukken hebben gehad, of
dat ons een reëls geworden is omtrent alles wat er
is gesproken en geschied; 't komt mij voor, dat Dr Wa
terink in z'n laatste Kroniek te vinden in 't Sept. num
mer van „Gereformeerde Theologische Tijdschrift” wijze
woorden spreekt, als hij al 't schrijven en 't con
cluderen over Dr G. en de classis Amsterdam aldus
heeft: „Het oude spreekwoord „uilen naar Athene
brengen” kan welhaast vervangen worden door „ketter
jagers naar Amsterdam brengen.” Tenminste, wanneer
men „men” gelooft. „Ja maar” ... zoo zegt men,
„er is toch een brochure. Die heb ik gelezen. 'k Weet
er alles van...”

Maar wie er vlak bij staat, zegt: O, hebt ge die ge
lezen ... dan weet ik er alles van. En vooralsnog
doet ieder, die er vlak bij staat, er het zwijgen toe.”

En dan trekt Dr W. de mijns inziens juiste con
clusie, die door ieder weldenkende zal moeten worden
beaamd: „Alleen verwacht hij, dat mensen met
verstand zullen begrijpen, dat omtrent een zaak, over
welke meer dan tien heele dagen werd vergaderd,
over welke talloze stukken werden gewisseld, over
welke evenzeer talloze commissievergaderingen wer
den gehouden, over welke zeer zeer vele malen door
welmeenende vrienden onder vier oogen met den per
soon in kwestie werd gesproken, men niet, men
zelfs allerminst volledig is ingelicht, doordat drie
stukken worden gepubliceerd.”

Tenslotte zegt Dr Broekstra zelf:

En gevaarlijk eindelijk, vind ik 't schrijven ten op
zichte van hen, die buiten ons staan. Het „Handels
blad” heeft 't gekarakteriseerd als een „accuse”,
d.i. ik beschuldig, 't bekende woord van Zola in
de Dreyfuszaak.

De „N. Rott. Ct.” vindt 't een „ontroerend” schrij
ven welke ontroering wel niet in 't voordeel van de
Gereformeerden zal geweest zijn. Ach men is zoo
spoedig ontroerd van blijdschap, als er wat van die
vermaledijde gereformeerden is te zeggen. En als
dan een beschuldiging, zooiets als van huichelaar,
kan worden gezegd, dan wordt de ontroering nog
sterker. Maar ... 't is er dan ook een ontroering
naar...

Indedaad: de zaak is in den moppentrommel terecht
gekomen. Het Leven heeft al over de classis gekwijd
en allerlei domooren komen in kranten argumenten
dragen, b.v. om Genesis te verklaren uit den stijl der
Apocalyps van Johannes! En inmiddels wordt de zaak
nog romantisch, sedert opschriften geadverteerd worden
als: Het briefje, en — ik citeer uit het hoofd: — het
kamertje (?) en meer van die kracht of zwakheid.
Er zullen er heel wat zijn (ook onder de menschen,
die in twijfel waren over „de classis”), die thans,
na er een Gereformeerde ruize-reclame-stijl uitgevonden
wordt (het briefje, het kamertje!), zich afvragen of
de vijanden der inquisitie (die zij — voorloopig nog
zonder overlegging van bewijs — constateeren), niet
den duivel uitwerpen door Beëlzebub, den overste der
duivelen.

Dr H. W. Laman schreef in „Geref. Kerkbl. v.
Overijssel en Drente”:

Maar we willen toch iets zeggen van een ding,
dat er nu bijkomt, en dat ons heel onaangenaam
lijkt.

Men heeft namelijk in den laatsten tijd de dooden
niet met rust gelaten. Er is iets gepubliceerd aan
gaande wijlen Dr Bavinck, en wat deze gesproken
zou hebben op een vergadering van de N. C. S. V.
Nu kennen we Dr Bavinck uit zijn geschriften en van
zijn colleges. Op zijn colleges, dit weten we goed,
heeft hij de „naïef-realistische voorstelling” van den
zondeval behandeld, zonder zweem van bedenking.
En zijn boeken liggen voor allen open. Hij kan
natuurlijk gewijzigd zijn; maar aan dat gesprokene
hebben we niets, en daar kan hij zich ook niet
nader over verklaren. Daarom doet het onaangenaam
aan, dat men er nu mede voor den dag komt.
Dat lijkt ons niet kiesch. Daar moest men tevel
pleiten voor dezen grooten doode voor hebben.

Ook komt het ons voor met de goede manieren
te strijden, dat men particuliere gesprekken over
moeilijke onderwerpen aan de groote klok hangt. In
den ouden tijden deden soliede menschen zoo niet.
Maar — het is waar, de tijden zijn veranderd.
Het spijt me, dat mijn oude studiemakker, Prof.
v. Gelderen, zich uit zijn tent heeft laten lokken om
andere verklaringen te geven, over wat uit de bin
nenkamer, ook omtrent hem, al te onbescheiden ge
klapt is.

Het leedgevoel van Dr Laman over de nadere ver
klaring van Prof. v. Gelderen kan ik persoonlijk niet
deelen. Dr Geelkerken heeft al herinnerd aan den
beker, waaraan Prof. v. Gelderen hier toepassing geeft,
dat als uw naaste (Prof. Buytendijk hier) u dwingt één
mijl mee te gaan, het goed is twee mijlen met hem
mee te loopen. Alzoo heeft Prof. v. Gelderen, toen
Prof. Buytendijk hem coram publico uit zijn tent wilde
lokken, hem geantwoord, dat hij al lang uit z'n tent
gewoest was in het volle zonlicht; alleen had Prof.

Buytendijk dat niet opgemerkt. Overigens heeft de op
merking van Dr Laman de bedoeling, uitdrukking te
geven aan zijn meening dat deze strijdwijze niet de
gewenschte is en dat eigenlijk geen antwoord wen
schelijk is om niet nog meer op die manier door te
gaan. In dat opzicht deelen we zijn meening ten volle.
Als er weer eens een brochure komt, dan is er
nog plaats voor een advertentie-term: Het Kamertje!
Maar ditmaal kan het de Kamer zijn, waarin de vriend
spreekt tot den vriend, waarin geen notulen geschreven
worden, en waaruit dus iedereen citeeren kan, wel
naar zijn beste weten, maar dan toch ook zoo, dat
niemand controleeren kan.

„Controleeren kan”, zeiden we.

Er zijn er ook, die „tuit eens „willen”.

Onder die laatsten behooren o.m. „De Nieuwe Rot
terdammer”, „Het Handelsblad”, de organen der kerk
en belijdenislooze „religieuze”, vele ethischen, moder
nen, „Het Volk”, „Het Leven” en „De Wekker”. Laatst
genoemd blad zal vermoedelijk bij niemand de ver
onderstelling in de hand werken, dat het een man als
Prof. Buytendijk in dogmatieke, exegetische, canoni
sche kwesties als betrouwbaare gids aanmerkt. Wij mer
ken dit niet op, om Prof. Buytendijk onaangenaam
te zijn, want in „De Wekker” deugt Kuiper niet en
Bavinck niet, en Dr de Moor, en Prof. Hepp en, en —
wij allemaal niet. Maar vooral de neocalvinisten zijn
er contrabande. Degenen, die den naam tegen hun
zin zich opgedrongen zien. En dus nog veel meer de
genen, die hem graag zouden willen. Het is alzoo voor
niemand een geheim, dat Prof. Buytendijk voor „De
Wekker” geen autoriteit is. Het blad moet trouwens
al zijn gereformeerde leermeesters abdiceren, wil het
kunnen bestaan.

Maar dezen éenen keer is Prof. Buytendijk de man,
ook voor „De Wekker”. Het blad constateert, dat het
niet in staat is te beoordeelen, of Dr Geelkerken
van de Geref. lijn is afgeweken. Wij kunnen dat wel
ons voorstellen! Maar het is wel heel bar, dat „De
Wekker” geen bindende conclusies bouwen kan op
publicaties van veel officiële stukken (met
betrekking tot Dr Geelkerken) en dan wel al vast conclu
deert uit enkele zeer officieuze, zeer éénzijdige (niet
in verkeerden zin bedoeld!) uitlatingen over gesprek
ken, waarvan geen letter is gedrukt! Waarom — zoo
zucht „De Wekker” — juist die ééne (Geelkerken)?
En dan komt dit fraais:

Maar nu is de teerling geworpen en in de
„Overtoomsche Kerkbode” heeft Prof. Buytendijk,
vroeger Hoogleraar aan de Vrije Universiteit te
Amsterdam, een stuk geschreven, waarin hij betoogt,
dat als Dr Geelkerken schuldig staat, ook hij en andere
professoren aan de Universiteit niet vrij uitgaan.
Hij noemt de namen van prof. Van Gelderen en
Prof. Aalders en zegt, dat ook wijlen Dr Bavinck in
intimen kring meermalen in denzelfden geest
als thans Dr Geelkerken heeft gesproken. Het slot
van het schrijven van Prof. Buytendijk, die lid der
Geref. Kerken is, is werkelijk karakteriseerend
om den geest te leeren kennen, die
thans in de Geref. Kerken heerscht.
De teerling geworpen! Wel ja!

Alweer sensatie!

Spreekt Prof. Buytendijk als gereformeerde man van
wetenschap, dan deugt hij bij „De Wekker” niet.

Werpt hij een knuppel in het hoenderhok, dan noemt
dat blad zulks „een belijdenis”. Maar voorloopig heeft
zulks alles alleen maar de kracht om te bewijzen, dat het
driedubbel ellendig is, dat Jan Publiek buiten de kerk
graaient kan in problemen, waarvan het niets doorziet
en dat zelfs leiders in kerkelijke bladen zich zoo
tot op het gebeente laten zien, precies als in het
stadion, tegen den tijd dat het genot zijn wreedheids
culminatie vindt.

Ik doe niets af van den ernst van Prof. B. Ik
geloof daaraan gaarne. Maar goede bedoelingen ver
ontschuldigen niet, dat hij schreef over gereformeerde
leiders, wier publiek werk hem zelf haast niet bekend
was.

Wie zoo zwaar beschuldigt, moet eerst intensiever
hebben meegeleefd in de kerkelijke pers.

„Het Leven”, u weet wel, dat paedagogisch prul
heeft de slang ten tooneele gevoerd als getuige
à décharge in het geding-Geelkerken.

Maar wie denkt aan de slang waarvan Christus
sprak en die Prof. Geesink in de Geref. Kerk van Bloem
endaal heeft doen spreken toen ds Brussaard woord
bevestigd, die ziet in de slang meer een getuige à
charge!

Want van die slang is gezegd: wees dan voorzichtig
als de slang!

Lees ik dat woord in de Statenvertaling, dan wordt
het erg voor de publicisten dezer nog hangende kwestie.

Lees ik het woord in nog nauwkeuriger overzetting,
dan wordt het nog erger.

Met duivelnoprechtheid alleen komen we er niet.

De Vrije Universiteit.

Prof. Grosheide zegt in „N. H. Kerkblad”:

We weten niet, wat er in de toekomst geschieden
zal. Of het mogelijk zal zijn plaatsvervangers en op
volgers te vinden of dat het wellicht profijtlijker
zal zijn, nu toch de beide hoogleraren in de ge
neeskunde de Vrije Universiteit verlieten, de medi
sche faculteit voorloopig (maar dan ook in elk geval
voorloopig) te laten schieten en met alle kracht te
beproeven vóór 1930 een wis- en natuurkundige facul
teit in te richten. Misschien is dat laatste beter,
en eerder mogelijk, dat zal in den kring der Vrije
Universiteit ernstig moeten worden overwogen.

Dit staat vast, het ideaal laten we niet los. We
blijven streven naar een volledige Universiteit op Gere
formeerden grondslag. Het zou ongeloof zijn het ideaal
prijs te geven, wij die gelooven, dat God de wereld
geschapen heeft, durven de wetenschap aan, ook de
wetenschap der natuur. We gelooven, dat ondanks
vele bezwaren, ook op dat terrein God tot Zijn eer
moet komen.

En daarom versagen we niet.

De Vrije Universiteit heeft meer kwade dagen ge
kend.

Dilloo ging heen, Hoedemaker ging heen, de beide
Lohmans gingen heen. Telkens met een conflict, maar
de Vrije Universiteit is het te boven gekomen.

Verschillende hoogleraren Sillevius Smitt, Biester
veld, Zevenbergen stierven jong, anderen, Woltjer,
Bavinck, De Hartog, eer ze den leeftijd hadden be
reikt, waarop een professor doorgaans aftreedt.

Toen wij zelf student werden, waren er slechts vijf
hoogleraren.

God heeft echter steeds geholpen en ondanks alle
bezwaren bleef de V. U. bestaan en kon ze haar
arbeid verrichten.

Zoo zal het, naar we gelooven, ook verder gaan.

Als we slechts gelooven, en niet den moed laten
zakken.

Dat mag nooit!

Het zou een zonde zijn bij het werk van den
Heere onzen God.

„Sinds ik het weet”

In „De Hervorming” schrijft Dr G. Hulsman over een
man, dien men trof aan het strand:

... Hij keek bijna nooit naar de zee, hij was ver
diept in zijn boeken, maar ... de zeewind, de strand
lucht, het opwekkende en verfrissende van zange
rige golven en winden, de geheele boulevard-entourage,
het vroolijke, lachende blyje van groote menschen
en kleine kinderen, dat alles deed hem goed, schiep
atmosfeer, was een stimulans voor zijn energie. Zoo
vond ik hem dikwijls, den gelukkigen, den levenslust
tigen, den in alles belangstellenden man, die het
„Carpe Diem” van Horatius in zijn schuld had ge
schreven, zoo vond ik hem honderden malen, jaren,
jaren lang op alle mooie zomerdagen.

Maar, — op eens was het uit. Hij bleef hetzelfde
plekje bezoeken, maar hij kwam zonder bladen en
boeken. Het viel mij op, dat zijn gelaat van dag tot
dag begon te verbleeken, en stil met een trek van
weemoed om de lippen kon hij uren en uren naar de
zee zitten staren. Vroeger keek hij nauwelijks naar
de zee en hij zocht slechts naar nabijheid, omdat
zon en zeewind zijn zenuwen staalden en zijn ener
gie verhoogden; echter ... de lectuur was hem
alles, de boeken brachten hem de volheid van het
leven. Nu was het anders. Hij las niet meer. Hij
staarde onafgebroken naar den einder. Het was mij
reeds dikwijls opgevallen, maar ik vermoedde een
tijdelijke vermoeidheid des geestes. Een toevallige ont
moeting bracht de ontkenning van het raadsel. Toen
ik weer eens kwam langs het plekje, waar ik hem
zoo dikwijls had aangetroffen, verdiepte in zijn schat
ten, en de vraag opperde: „Waar de boeken gebleven
waren?” — toen kwam het antwoord los en dit
antwoord was bitter. „De Dokter”, — zoo werd son
der eenige terughouding gezegd, — „heeft mij onder
zocht en hij geeft mij nog een paar maanden maar ...
ik heb een kwaal. Het is met mij gedaan, en sinds
ik dit weet ... is mij de aardigheid aan de dingen
vergaan. Bladen, boeken, tijdschriften ... wetenschap,
kunst ... politiek en bandel, Toorop, Debussy, Mah
ler, De Volkenbond en Hugo de Groot en alles, wat
men denkt en schrijft en hoopt en verwacht ...
het is alles heel mooi voor de gezonden en allen
die het leven kunnen genieten, maar ... komt de
dood ... het is alles zoo akelig klein, en zoo
miserabel kinderachtig, speelgoed, prutswerk. Ik wil
er niet meer van hooren. Ik wil alleen nog de zee ...
want de zee is de eeuwigheid, en wat die eeuwig
heid zal brengen ... ik weet het niet ... ik heb
vele vragen en op de meeste vragen weet ik geen
antwoord te vinden. Het eenige, wat ik kan zeggen is:
... Sinds ik weet, dat het met mij gedaan is ... in
teresseert de aarde mij niet meer...”

Het eenige, wat mij interesseert, is de zee ... is
de eeuwigheid ... en terwijl hij dit zeide, staarde
hij weemoedig naar den einder. Zoo lang het hem mo
gelijk was, is hij zijn oude plekje blijven bezoeken,
maar ... met boeken of bladen werd hij niet meer
gezien. Wat de menschen zeiden en wat zij deden,
het had voor hem alle waarde verloren. Hij zocht
alleen de zee ... de eeuwigheid ... Nu is hij heen
gegaan, maar zijn woord „Sinds ik het weet”, brengt
in herinnering een ander woord, het woord van de
dichteres, die eens hetzelfde heeft gezegd, doch die
deze weemoedige zekerheid heeft opgeheven in de
hooge regionen van het geloof, en die daarom kon
verklaren:

„Sinds ik het weet — ik weet het wel, ofschoon
Nog onder ons angstvallig wordt ontweken
Het booze woord te noemen, dat bij 't spreken
Licht ruw of wat onzuiver klinkt van toon.

Sinds ik het weet, werd mij de overloed,
De schoonheid en de zoetheit aller dingen,
Die mij alom omgeuren en omringen
Nog wel zoo liefelijk en wel zoo zoet.

Sinds ik het weet, treed ik, wien het ontmoet,
Den vreemden en den vrienden op mijn wegen
Ontroerder en vertrouwlijker tegen,
En 'k groot ze met een vriendelijker groet.

Sinds ik het weet, is God mij meer nabij;
En vaak in d'ernst van 't aardse spel verloren,
Zoo ernstig en zoo diep als ooit te voren,
Gevoel ik plots Gods glimlach over mij.”

Occultisme en wetenschap.

Dr C. J. Wijnandts Francken merkt in „De Groene
Amsterdammer” op:

Wat het medium tot stand brengt, is nimmer
uitstijgend boven zijn geestelijk niveau. Nimmer ook
zijn er met volstrekte en allen tijds buitensluitende
zekerheid onthullingen vastgesteld van iets, dat aan
geen der aanwezigen bewust of onbe
wust bekend was en waarvoor dus een tele

pathische verklaring onvoldoende zonden wezen. Die zoogenaamde onthullingen toch behoeven niet anders te zijn dan op het medium overgedragen onbewuste herinneringen van die aanwezigen. Van groote betekenis zijn hier ook de suggestie en de auto-suggestie (bijv. bij fakirs met hun collectieve hypnotisering), waarbij zich aansluit het zich met allerlei kunstmiddelen in een staat van geestvervoering brengen, zooals dat reeds bij de priesters van Delphi placht te geschieden. Vele der occultistische verschijnselen ook zijn te verklaren uit opwekkingen van het onderbewustzijn, gelijk wij die vinden in droom en hypnogogische toestanden, zonder dat zij behoeven te worden toegeschreven aan werkingen van buiten. Zoo bijv. het automatisch schrift met behulp der planchette enz.

Zoo zijn vele der zoogenaamde occultistische fenomenen te duiden en op te helderen langs een natuurlijke psychologische weg. Ook al blijven er hier als elders nog vele onverklaarde verschijnselen over, er bestaat daarom geen reden ons gedwongen te voelen tot de aanneming van bijzondere, nevelachtige, duistere en buitengewone psychische krachten. Men doet zeker wijzer niet daartoe zijn toevlucht te nemen, zolang er nog geen absolute behoeftes aan bestaat. Laten wij liever wat sceptisch wezen dan ons voorbarig te begeven in allerlei gewaagde veronderstellingen en schijnverklaringen, die noch de zielkrust bevorderen noch tot 'menschen geluk bijdragen. Er blijft ook zonder dien stof te over om op vruchtbaarder wijze onzen geest bezig te houden en nuttig werkzaam te zijn.

Voor Gereformeerden is dit niet nieuw meer. Maar het kan goed zijn te bedenken, dat zulks hier wordt gezegd, in de Groene, wel te verstaan.

K. S.

BOEKBESPREKING.

In Wolters' serie Marnix-drukken verschenen al weer twee nieuwe deelen, beide behorende tot de deitsche afdeling der serie. 't Eerste is: „Jeremias Gotthelf, Bauernspiegel, eine Auswahl aus seinen Werken, herausgegeben von J. Karsten, Van een korte inleiding en een „Nachwort“ over „Gotthelfs Hervortreten im Rahmen der deutschen Literatur“ voorzien, bevat het de levensgeschiedenis van Gotthelf „von ihm selbst beschrieben“. 't Boek is bedoeld voor de leerlingen der hogere klassen van onze scholen voor overigzet onderwijs.

't Tweede deel, onder den titel „Vom Goldenen Überfluss“ is een leesboek „für die Untertassen“, samengesteld door J. Karsten, J. H. Schouten en J. Zuidweg. 't is een geïllustreerde bloemlezing uit de Deutsche Literatur van ouderen en jongeren datum, die 43 bijdragen bevat, proza-fragmenten zoowel als gedichten. Van enkele dezer laatste is ook de melodie in notenschrift bijgevoegd. Een handig „Hilfsbüchlein“ geeft de noodige verklaringen.

Het ligt niet op den weg van ons blad over den inhoud van deze beide boeken in details te treden. We volstaan met een aankondiging, onder toevoeging van onze dankbare erkenning voor het veelbetekenende werk, dat met de samenstelling van deze serie wordt verricht.

C. T.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Den Helder: P. van Dijk te Zaamslag en Herm. Knoop te Kooten.
Middelburg (vac. L. Bouma): H. S. Bouma te Leeuwarden en Th. Kuipers te Beilen.
Vriesveld: H. H. Binnema te Landsmeer en W. H. v. d. Vegt te Drachtster Compagnie.

Beroepen te:

Amersfoort (vac. A. M. Donner): C. v. d. Woude te Gorredijk.
Gerkesklooster-Stroobos: T. Gerber te Assen.
Hemelum ca.: cand. H. Verschuys te Klundert.
Middelburg: H. S. Bouma te Leeuwarden.
Nieuwveen: J. D. Spoelman te Sellinger.
Onstwedde: P. v. d. Sluis te Dirksdijk.
Werkendam: M. Post te Bunschoten.

Aangenomen naar:

Giesse-Nieuwkerk: Cand. Th. Delleman te Den Bosch.

Bedankt voor:

Bedum: H. de Bruijn te Nieuwendijk (N.Br.).
Batavia: J. Wijngaert te Charlois (Rotterdam).
Batum: J. J. Bouwman te Urk.
Duurswoude: H. Steen te Zoutkamp.
's-Graveland: R. de Jager te Nunspeet.
Kollum: D. Ringnalda Jr te Leimuiden.

Afscheid van:

Schoonewoerd: M. A. van Pernis. Tekst Openb. 3:11.

Intrede te:

Borger: cand. D. Feenstra. Tekst Jer. 40:6-8.
Meerkerk: P. Bruinsma. Tekst 1 Cor. 4:1-2.

Jubiläum:

20 Oct. De A. M. Diermanse, em-pred. van Hoofddorp te Den Haag, 30 jaar.

Beroepingswerk. Te IJmuiden overweegt de kerkeraad der Geref. Kerk in combinatie met Velsvoord een tweeden predikant te beroepen.

Ouderlingen Conferentie. Op Woensdag 14 October wordt in de N. Zuiderkerk te 's-Gravenhage een conferentie van ouderlingen uit de classis den Haag van Geref. Kerken gehouden. De agenda vermeldt o.a. het onderwerp „Kerk en Pers“, te behandelen door den heer J. Hollander van Den Haag.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Intrede te:

Ede: W. Hendriksen. Tekst Neh. 2:20.

Bedankt voor:

's-Gravenhage: G. Salomons te Amersfoort.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Benthuizen: M. Hofman te Krabbendijk.

's-Gravenhage: G. H. Kersten te IJerske.

Intrede te:

Werkendam: J. Overduin. Tekst 1 Cor. 3:9.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Drietal te:

Aagtekerke: cand. E. Pot te Hillegom, cand. L. J. C. Visbeek te Amsterdam en P. J. F. van Voorst Vader te Lochem.

Beroepen te:

Amsterdam (vac. J. H. Wiersma): J. Nauta te Katwijk a. Zee.
Aalsmeer: J. A. Raams te Rijswijk.
Abbenes (als huppr.): G. Beukers, evangelist te Groningen.
Bonnekom: J. C. van Apeldoorn te Voorhuizen.
Den Bommel (toez.): H. Japchen te Ede.
Eierland (Texel): cand. A. A. Wildschut te Haarlem.
Molkwerum: cand. C. B. Boere te Capelle a. d. IJssel.
Nes en Wierum: F. C. Wilkes te IJdaard.
Snawoude-Tietjerk: G. Lans te Ouderkerk a. d. IJssel.
Urmond: H. Stegeman te Wagenborgen.
Westerbork (toez.): cand. P. v. d. Staay te Leiden.

Aangenomen naar:

Apeldoorn: C. J. Bloeker te Dronrijp.
Adorp: cand. H. C. J. van Deelen te Groningen.
Haastrecht: J. Vink te Drimmelen.
Warfhuizen: H. W. Bloemhoff te Harkstede-Scharmer.

Bedankt voor:

Rijsoord: J. Kuyman te Maasdam-Cillaarshoek.

Afscheid van:

Cocksdorp: G. C. Schellenberg. Tekst 1 Cor. 16:13.
Groningen: Joh. Langman. Tekst 1 Cor. 15:25a.
Langweer: H. P. Stegenga. Tekst Hand. 4:12.
Oosterwolde: J. van Amstel. Tekst Jerem. 17:16.

Intrede te:

De Meern: J. G. L. Brouwer. Tekst 2 Cor. 12:9.
Kockengen: E. V. J. Japelen. Tekst Jes. 32:20.
Lindend: J. G. R. Langhout. Tekst Luk. 5:5e.

„De Reformatie“ is door zijn groote oplage HET blad voor FAMILIE-ADVERTENTIEN. Onze Gereform. kringen ge-heven daarmede te rekenen.

N.V. „REFORM“
Dir. E. BOERMA
Groningen Amsterdam
Hoorstraat 58. Rokin 70
Dames en Heeren-
kleedermakerij
Coupons door het ge-
heele land te onthouden

Uitgave van
OOSTERBAAN & LE COINTRE
Goes
J. C. WIRTZ Gz.
BEKNOPT OVERZICHT
DER KERKGESCHIEDENIS.
VIERDE vermeerdeerde druk.
Prijs 40 cts.

VERSCHENEN
No. 1
VAN
DE MAATSCHAPPIJ
CHRISTELIJK SOCIAAL-ECONOMISCH WEEKBLAD
Goed geïllustreerd Prijs f 2.50 per half jaar bij vooruitbetaling
Aanvraag voor abonnement of proefnummer aan DRUKKERIJ ORANJE NASSAU, BAARN

OP DEN UITKIJK

heeft de beste medewerkers, geeft per jaar evenveel lectuur als 21 boeken ieder van ruim honderd blz., geeft per jaar 400 mooie platen, geeft in December een mooie kunstbijlage: een kleurenreproductie naar fraai schilderdij, geeft artikelen op elk gebied en boeiende verhalen, is door de Chr. pers als omstrijd geprezen, komt daarom voor Uw abonnement in aanmerking.

Begin 2e jaargang: October. Verschijnt: ten en 3en Zaterdag van iedere maand.

Prijs per kwartaal f 2.25
VRAAGT PROEFNUMMER.
GEBR. ZOMER & KEUNING
WAGeningen

Lezers van „De Reformatie“, die met zooveel sympathie dit blad ontvangen, wilt ook uw FAMILIE-ADVERTENTIEN ter plaatsing zenden.

GEEN ADVERTENTIE

in „DE REFORMATIE“ blijft zonder resultaat, omdat zij door DUIZENDEN wordt gelezen!!

Sedert tientallen jaren is

De Heraut

voor de Geref. Kerken in Nederland
het LEIDEND ORGAAN voor het
Gereformeerd kerkelijk leven in Nederland

Hoofredactie: Prof. Dr. H. H. Kuiper
Redactie: Dr. K. Dijk, Prof. Dr. F. W. Grosheide,
Dr. A. Kuiper Jr, Dr. J. C. de Moor, Dr. W. F. A. Winckel

Versijnt wekelijks - Abonnementsprijs f 1.50 p. kwartaal
BELANGRIJKE EN ACTUEELE INHOUD

BON voor abonnement op „De Heraut“

Ondergeteekende abonneert zich op „DE HERAUT“, abonnementsgeld f 1.50 p. kw. en 20 cts. voor porto en incasso.

Bureaux:

N.Z. VORBURGWAL 58-60 — AMSTERDAM.

De intekenblijfjes kunnen als drukwerk (2 ct. porto) worden verzonden

Naam:

Woonplaats:

Wie zich thans abonneert ontvangt de in October verschijnende nummers GRATIS.

No. 9

GANZEVOORT'S ORGELHANDEL - ZWOLLE

MANNBORG
LIEBIG
LINDHOLM

Vraagt
Catalogus

WORCESTER
STANDARD
HILDEBRANDT

RUILEN

VERHUREN

REPEREEREN

Medewe

C. Bre

Da J.

dam;

's-Grav

Prof. De

INHOUD: Er

telijk Leven

gedrukt? I

der hoogste

Waarom een

stem. I.

Wetens. St

keet. II.

in den Sta

IV. — Liter

Diers — I

De F

Twee mer

te bidden.

De een w

lenaar.

De Farize

De tolleni

De Farize

De tollena

hemel.

De Farize

De tolleni

overluid.

De Farize

De tollena

Daarom g

af in zijn b

Lukas zeg

dat zij beste

reiven ve

dig ware

ten. (va. 9)

En nu, m

hij, dat de

ging dan de

Het is gee

kies.

Immers hij

die zulk een

des geloofs

zulk een gr

Maar wel

zoowel de F

digd afginge

den laatste

Is de Far

gegaan?

Neen, zeg

aan, de hi

En zoo ooi

inderlaad,

diging zoeko

heeft geleerd

waardigd.

Van een z

waardiging de

sprake.

Maar hij o

douwachtige,

Jezus erke

het licht de

Waarom I

ligheid van

diger zou z

Schrijtgeleerd

Deze Faris

wel van Mo

De tollena

is het meer

De schuldij

hij op zijn l

de; dat hij

verhoef, dat

Hij meend

voor God.

Hoe hij zie